
Üniversitemiz öğrencileri ile akademik ve idari personel arasında 5727 sayılı yeni tütün yasasına ilişkin bilgi düzeyi değerlendirmesi

Mehmet Emin GELEN¹, Nurhan KÖKSAL¹, Ali ÖZER², Nurhan ATILLA¹, Müge CİNKARA¹, Hasan KAHRAMAN¹, Hasan EKERBİÇER²

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Kahramanmaraş,

² Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.

ÖZET

Üniversitemiz öğrencileri ile akademik ve idari personel arasında 5727 sayılı yeni tütün yasasına ilişkin bilgi düzeyi değerlendirmesi

Ülkemizde son aşaması 19 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5727 sayılı tütün yasası hakkında üniversitemiz öğrenci ve personelinin bilgi düzeyi, yasa hakkındaki düşünceleri ve yasaya olan destek durumu araştırılmıştır. Araştırmamız, tanımlayıcı tipte bir anket çalışmasıdır. Çalışma evrenini, 2009-2010 eğitim öğretim yılında üniversitemizde eğitim gören öğrenciler ile akademik ve idari personel oluşturmuştur. Çalışmaya toplam 2271 kişi alınmıştır. Çalışmamızda sigara içme sıklığı %21.3 olarak bulunmuştur. Nargile içme sıklığı ise %4.8 ile öğrenciler arasında en yüksektir. Araştırmaya katılanların %94.9'u pasif sigara dumanının insan sağlığı için risk oluşturduğu görüşündedir. Yasak olup olmadığı sorulan yerlere en yüksek oranda doğru cevap; okul (%97.0), banka şubesi (%96.3) ve hastane (%96.2) olarak, en çok yanlış cevap ise hastane bahçesi (%55.7), özel dersane bahçesi (%53.4) ve okul bahçesi (%46.1) şeklinde verilmiştir. Yeni tütün yasasına destek oranı %87.6'dır. Sigara içenlerin yasaya desteği %61.3'tür. Nargile içenlerin yasaya desteği %54.3 ile sigara içenlere göre daha düşük bulunmuştur ($p < 0.001$). Genel olarak üniversitemiz öğrencileri ve personeli arasında tütün yasası bilinmemekte ve desteklenmektedir. Yasayla tütün ürünü kullanımı kısıtlanan alanlar hakkında yanlış bilinme oranı yüksek bulunan okul bahçesi ve özel dersane bahçesi gibi yerlerle ilgili daha fazla bilgilendirme ve denetim yapılmalıdır. Yasaya olan destek öğrenciler arasında personele göre daha düşüktür. Yine benzer şekilde öğrenciler arasında nargile kullanım sıklığı daha fazladır. Sigara dışındaki tütün ürünleri hakkında da toplum bilgilendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Tütün yasası, sigara, nargile, üniversite öğrencisi, üniversite personeli.

SUMMARY

The assessment of knowledge about recent tobacco law number 5727 among our university students, academic and administrative staff

Mehmet Emin GELEN¹, Nurhan KÖKSAL¹, Ali ÖZER², Nurhan ATILLA¹, Müge CİNKARA¹, Hasan KAHRAMAN¹, Hasan EKERBİÇER²

Yazışma Adresi (Address for Correspondence):

Dr. Nurhan KÖKSAL, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, 46050 KAHRAMANMARAŞ - TÜRKİYE
e-mail: koksalnurhan@hotmail.com

¹ Department of Chest Diseases, Faculty of Medicine, Kahramanmaraş Sutcu Imam University, Kahramanmaraş, Turkey,

² Department of Public Health, Faculty of Medicine, Kahramanmaraş Sutcu Imam University, Kahramanmaraş, Turkey.

In this study we investigated the level of knowledge and ideas of the university students and staff, about the last stage of Tobacco Law No. 5727, which came into force on 19 July 2009 in our country. This is descriptive questionnaire survey. Study's universe was consisting of the students 2009-2010 academic year studying in our universities and academic and administrative staff. A total of 2271 people were included the study. In our study, smoking prevalence was 21.3%. The prevalence for narghile smoking as 4.8% was the highest among students. 94.9% of participants thought that passive smoking increased the risk for human health. Asked whether the banned places, the most correct answers were; the school (97.0%), bank branches (96.3%) and hospitals (96.2%) as the most incorrect answers were; in the garden of hospital (55.7%), garden of private education (53.4%) and the school playground (46.1%). 87.6% of the participants were supporting the new tobacco law. 61.3% of smokers were supporting the law ($p=0.000$). 54.3% of narghile-smokers support the law, and this rate was lower than cigarette smokers. Overall, tobacco law is known and supported between our students and staff. More information and supervision should be given about the banned places like school garden and private course gardens which were the high rate of false knowledge. The support to law among students is lower than staff. Similarly narghile use among students is often more. The community should be informed also about the other tobacco products.

Key Words: Tobacco ban, cigarette, narghile, university students, university staff.

Tütün, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından önlenilbilir ölüm nedenleri arasında sayılmaktadır (1). Her yıl 600 bin insan tütüne bağlı çevresel maruziyetten dolayı hayatını kaybetmektedir (2). Önemli sağlık sorunlarının yanı sıra ekonomik anlamda da ciddi kayıplara neden olması, ülkelerin tütün kullanımıyla ilgili önlemler almasına neden olmuştur. Ülkemizde 1996 yılında tütün zararlarının önlenmesiyle ilgili ilk yasa çıkarılmış ve tütün kullanımı, halka açık olan yerlerde kısmen kısıtlanmıştır (3).

Tütün kontrolü; tütün kullanımı ve tütün dumanına maruziyeti ortadan kaldırarak veya azaltarak insan sağlığını iyileştirmeyi amaçlayan arz, talep ve zarar azaltma stratejisidir. Tütünün topluma ve devlet bütçesine getirdiği zararlarla mücadele etmeyi amaçlar (4). Tütün kontrolüne yönelik ilk uluslararası anlaşma olan "Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi (TKÇS)", 21 Mayıs 2003 tarihinde, Cenevre'de DSÖ'nün 56. Dünya Sağlık Asamblesinde kabul edilmiş ve 28 Nisan 2004 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından imzalanmıştır. TKÇS'yi takiben, Sağlık Bakanlığınca "Ulusal Tütün Kontrol Programı" hazırlanmıştır. Programın temel hedefi, 2010 yılına kadar ülkemizde 15 yaşın üzerinde sigara içmeyenlerin oranını %80'in üzerine çıkarmak, 15 yaşın altında ise %100'e yakın olmasını sağlamaktır (5). Bu amaçla 19 Ocak 2008 tarihinde 5727 nolu yeni tütün yasası yürürlüğe girmiştir. Yasa ile kişilerin ve gelecek nesillerin tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmak olarak amaçlanmıştır (6).

Bu çalışmanın amacı; son aşaması 19 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5727 sayılı tütün yasası ile ilgili olarak üniversitemiz öğrencileri ile akademik ve idari personelin bilgi düzeyi, bilgi düzeyini etkileyen faktörler, yasanın etkinliği, yasa hakkındaki düşünceleri ve yasaya olan destek düzeyinin araştırılmasıdır.

MATERYAL ve METOD

Araştırmamız, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi öğrencileri ile akademik ve idari personele yönelik yapılan anket çalışmasıdır. Çalışmada akademik ve idari personel için anket formunun ilk kısmında doğum tarihi, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı ve yaşları ile en son bitirdiği okul sorulurken, öğrenci anket formunda doğum yılı, cinsiyet, barınma durumu, bölüm ve sınıfı soruldu. Diğer 29 soru ortak sorulardan oluşmuştur. Anketimizin 4.-9. soruları Fagerstrom Tütün Bağımlılık Ölçeğini oluşturmaktadır ve sadece sigara içen kişilerin yanıtlaması istenmiştir. Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi merkez kampüsünde öğrenim gören 12.037 öğrenci, 706 akademik personel ve 592 idari personel oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü hesaplanırken, yeni tütün yasasını tam bilenlerin oranı %10 olarak alınmış ve %95 güven aralığında ve %2 sapma ile 807 öğrencinin araştırma kapsamına alınması hesaplanmıştır. Akademik ve idari personelin tümü araştırma kapsamına alınmış ve örnekleme yapılmamıştır. Bu çerçevede 1699 öğrenci, 362 akademik ve 210 idari personelden oluşan toplam 2271 kişi çalışmamıza katılmıştır.

Yeni tütün yasası hakkında katılımcıların bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olarak “Yeni yasa aşağıda belirtilen hangi yerlerde tütün ürünü kullanma yasağı getiriyor?” sorusunda, yeni yasa ile birlikte okul, okul bahçesi, hastane, hastane bahçesi, vergi dairesi, banka şubesi, taksit, özel otomobil, tren, yolcu gemisi güvertesi, stadyum, market, alışveriş merkezi, internet kafe, özel dersane, özel dersane bahçesi, meslek odası binası (lokali) ve sendika binası lokalinde tütün ürünü kullanımı ile ilgili 18 soru soruldu. Bu sorulara doğru yanıt verenlere 1 puan, yanlış ve bilmiyorum yanıtı verenlere 0 puan verildi. Toplam 18 puan üzerinden hesaplanarak yasa bilgi puanı oluşturuldu.

İstatistiksel Analiz

Anket sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak değerlendirildi. Verilerin istatistiksel analizinde ki-kare testi, Fisher's Exact Test, Student t ve One Way Anova testi kullanıldı. Post Hoc Test olarak da Bonferroni analizi uygulandı ve $p < 0.05$ değeri anlamlı olarak kabul edildi.

BULGULAR

Sosyodemografik Özellikler

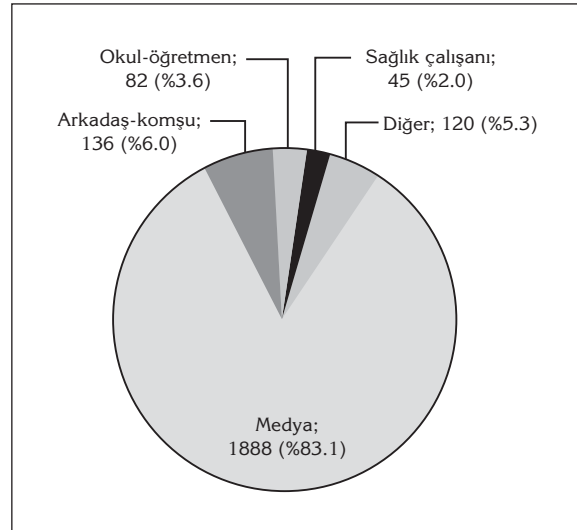
Araştırmaya katılan kişilerin, 362 (%15.9)'si akademik personel, 210 (%9.3)'ü idari personel ve 1699 (%74.8)'ü öğrenciydi. Çalışma grubunun 1239 (%54.6)'u erkek, 1032 (%45.6)'si kadındı. Araştırma grubunun yaş ortalaması 24.6 ± 8.0 (yaş aralığı= 17-62) yıl olup, akademik personelin 37.8 ± 8.2 yıl idari personelin 32.4 ± 8.0 yıl öğrencilerin ise 20.8 ± 2.3 yıl idi.

Yeni Tütün Yasasının Nasıl Öğrenildiği ile İlgili Veriler

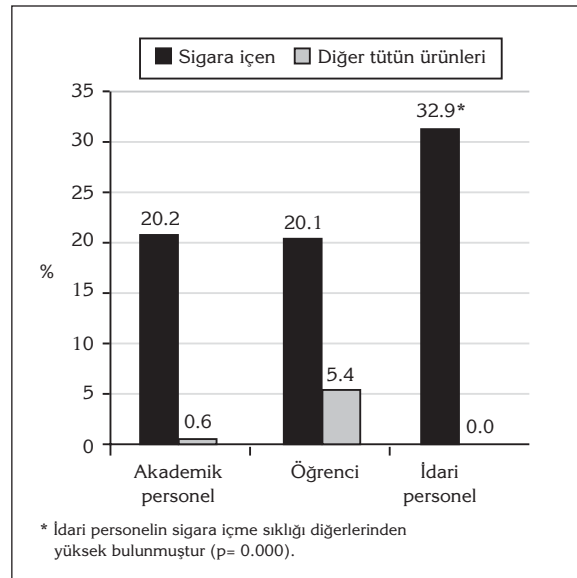
Araştırmaya katılan akademik personelin 337 (%93.1)'si, öğrencilerin 1298 (%74.1)'i, idari personelin 188 (%89.5)'i günlük haberleri takip etmektedir. Yasa hakkında bilgi alınabilecek kaynaklar sorulduğunda, 1888 (%83.1)'i medya (televizyon, gazete, internet), 136 (%6.0)'sı arkadaş-komşu, 82 (%3.6)'si okul-öğretmen, 45 (%2.0)'i sağlık çalışanı, 120 (%5.3)'si ise diğerleri yanıtı vermiştir (Şekil 1). Yasa hakkında en çok bilgi medyadan öğrenilmiştir ($p < 0.001$).

Tütün Ürünü Kullanma Sıklığı

En az günde bir adet sigara içme sıklığı, akademik personel %20.2, öğrencilerde %20.1 ve idari personelde %32.9 olarak diğerlerinden yüksek bulunmuştur ($p < 0.001$) (Şekil 2). Öğrencilerde barınma durumu değerlendirildiğinde, ankete katılan toplam 1699 öğrenciden 693 (%40.8)'ü evde arkadaşlarıyla, 537 (%31.6)'si öğrenci yurdunda, 439 (%25.8)'ü ailesiyle birlikte, 30 (%1.8)'ü evde tek başına kalmaktaydı.

Şekil 1. “Bu yasayı nereden duydunuz?” sorusuna verilen yanıtlar.

Şekil 2. Tütün ürünü kullanma durumu.

Barınma durumuna göre sigara içme sıklığı incelendiğinde; evde tek kalan öğrencilerin 14 (%46.7)'ü sigara kullanmakta olup bu değer, diğer barınma durumlarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$).

Yeni Tütün Yasası Hakkında Bilgi Düzeyi

Araştırmaya katılan kişilere yasa ile tütün ürünü kullanımının yasaklandığı alanlar sorulduğunda en çok doğru bilinen yerler; okul (%97.0), banka şubesi (%96.3) ve hastane (%96.2), en çok yanlış bilinen yerler ise; hastane bahçesi (%55.7), özel dersane bah-

Tablo 1. Araştırmaya katılan kişilerin, sigara içmenin yasak olup olmadıkları sorulan yerlere, doğru, yanlış, bilmiyorum şeklindeki yanıtları.

Sorulan yerler	Doğru		Yanlış		Bilmiyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okul	2204	97.0	37	1.6	30	1.3	2271	100.0
Okul bahçesi	905	39.9	1046	46.1	320	14.1	2271	100.0
Hastane	2184	96.2	59	2.6	28	1.2	2271	100.0
Hastane bahçesi	610	26.9	1265	55.7	396	17.4	2271	100.0
Vergi dairesi	2170	95.6	47	2.1	54	2.4	2271	100.0
Banka şubesi	2187	96.3	47	2.1	37	1.6	2271	100.0
Taksi	2020	88.9	114	5.0	137	6.0	2271	100.0
Özel otomobil	906	39.9	1005	44.3	360	15.9	2271	100.0
Tren	2044	90.0	98	4.3	129	5.7	2271	100.0
Yolcu gemisi güvertesi	855	37.6	716	31.5	700	30.8	2271	100.0
Stadyum	962	42.4	683	30.1	626	27.6	2271	100.0
Market	2118	93.3	86	3.8	67	3.0	2271	100.0
Alışveriş merkezi	2174	95.7	56	2.5	41	1.8	2271	100.0
İnternet kafe	2138	94.1	85	3.7	48	2.1	2271	100.0
Özel dersane	2089	92.0	108	4.8	74	3.3	2271	100.0
Özel dersane bahçesi	578	25.5	1212	53.4	481	21.2	2271	100.0
Meslek odası binası (lokali)	1907	84.0	93	4.1	271	11.9	2271	100.0
Sendika binası (lokali)	1903	83.8	89	3.9	279	12.3	2271	100.0

çesi (%53.4) ve okul bahçesidir (%46.1) (Tablo 1). Tablo 1'de belirtilen 18 farklı yerde tütün ürünü kullanım yasağı sorularak elde edilen yasa bilgi puanı akademik personel içinler 14.5 ± 2.1 , öğrenciler için 13.2 ± 2.5 , idari personel için 14.2 ± 2.2 bulunmuştur. Öğrencilerde yasa bilgi puanı diğer gruplardan anlamlı olarak daha düşüktür ($p < 0.001$).

Nargilenin bağımlılık yapıcı etkisi sorgulandığında; 941 (%40.6) kişi evet yapar, 399 (%17.6) kişi hayır yapmaz, 951 (%41.9) kişi bilmiyorum yanıtını vermiştir. Nargile içenlerin aynı soruya yanıtı, 13 (%16) kişi bağımlılık yapar, 61 (%75.3) kişi bağımlılık yapmaz, 7 (%6.6) kişi bilmiyorum şeklinde olmuştur. Nargile kullanan grupta anlamlı oranda daha fazla nargilenin bağımlılık yapmayacağı görüşü hakimdir ($p < 0.001$).

Pasif Sigara Dumanının İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri

Araştırmaya katılanların 2155 (%94.9)'i, ayrıca sigara içenlerin 414 (%85.7)'ü ve sigara içmeyenlerin 1741 (%97.4)'i "pasif sigara dumanına maruz kalan kişinin sağlığı risk altındadır" yanıtını vermiştir ($p < 0.001$).

Araştırmaya Katılan Kişilerin Kamuya Açık Olan Yerlerde Tütün Ürünlerinin Kullanımı Konusunda Görüşleri

Araştırmaya katılanların 2122 (%93.4)'si şehir içi toplu taşıma araçlarında, 2099 (%92.4)'ü yolcu otobüslerinde, 1974 (%86.9)'ü taksilerde, 1948 (%85.5)'i sağlık kurumu binalarında ve 1916 (%84.4)'sı okullarda tamamen yasaklansın görüşündedir. Ayrıca, 990 (%43.6) kişi otellerde, 918 (%40.4) kişi kahvehanelerde, 833 (%36.7) kişi kafeteryalarda ve 758 (%33.4) kişi lokantalarda sigara içenlere özel yer ayrılсын yanıtını vermiştir (Tablo 2). Sigara içenlere özel yer ayrılсын yanıtı alınan yerler özellikle daha çok sosyal aktivitelerin olduğu yerlerdir. Tamamen yasaklansın yanıtı verilen yerler ise daha çok toplu taşıma araçları ve kamu kurum binalarıdır.

Araştırmaya katılan kişilere Temmuz 2009 tarihinden sonra sigara içilmesi yasaklanan yerlere gitmekten keyif alma durumu sorulduğunda, 1546 (%68.1) kişi daha fazla keyif alıyorum, 159 (%7.0) kişi daha az keyif alıyorum, 296 (%13.0) kişi değişiklik olmadı, 201 (%8.9) kişi yasak olan yerlere mecbur kalmadıkça gitmem, 69 (%3.0) kişi fikrim yok yanıtını vermiştir

Tablo 2. Kamuya açık olan yerlerde tütün ürünlerinin kullanımı konusunda görüşler.

Yer	Tamamen yasaklansın		Sigara içenlere özel yer ayrılсын		Yasaklanmasın serbestçe içilsin		Fikrim yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Lokanta	1467	64.6	758	33.4	41	1.8	4	0.2
Pastane-kafeteryalar	1371	60.4	833	36.7	62	2.7	5	0.5
Kahvehaneler	1090	48.0	918	40.4	218	9.6	45	2.0
Oteller	1158	51.0	990	43.6	82	3.6	41	1.8
Alışveriş merkezi	1686	74.2	524	23.1	40	1.8	21	0.9
Sağlık kurumu binası	1948	85.8	286	12.6	28	1.2	9	0.4
Sağlık kurumu bahçesi	1247	54.9	643	28.8	320	14.1	61	2.7
Okullar	1916	84.4	302	13.3	43	1.9	10	0.4
Yolcu otobüsleri	2099	92.4	134	5.9	25	1.1	13	0.6
Şehir içi toplu taşıma aracı	2122	93.4	133	5.0	23	1.0	13	0.6
Devlet daireleri	1821	80.2	418	18.4	26	1.1	6	0.3
Taksiler	1974	86.9	134	5.5	124	5.5	39	1.7
Stadyum	1221	53.8	550	24.2	328	14.4	172	7.6
Kuaför, berber	1683	74.1	443	19.5	117	5.2	28	1.2

Tablo 3. Sigara içme durumuna göre yasadan sonra yasanın uygulandığı yerlere gitmekten keyif almadaki değişiklik.

Keyif alma durumu	Sigara içen		Sigara içmeyen		Toplam		p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Daha fazla keyif alıyorum*	78	16.1	1468	82.1*	1546	68.1	
Daha az keyif alıyorum	133	27.5	26	1.5	159	7.0	
Bir değişiklik olmadı	104	21.5	192	10.7	296	13.0	0.000
Mecbur olmadıkça gitmiyorum	151	31.3	50	2.8	201	8.9	
Fikrim yok	17	3.5	52	2.9	69	3.0	
Toplam	483	100	1788	100	2271	100	

* Sigara içmeyenlerin "daha fazla keyif alıyorum" yanıtı diğerlerinden anlamlı olarak farklıdır (p= 0.000).

(Tablo 3). Çalışmaya katılan kişiler genel olarak yasadan sonra bu tür yerlere gitmekten daha fazla keyif almaya başlamışlardır.

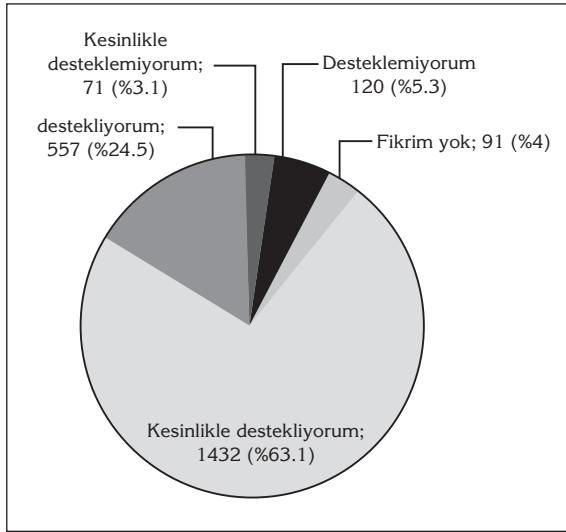
Yasanın Toplum Tarafından Nasıl Algılandığının Değerlendirilmesi

"Kapalı mekanlarda, sigara içilmesini yasaklayan yeni yasa insanların bireysel haklarını kısıtlamaktadır" görüşüne, 289 (%12.7) kişi kesinlikle katılıyorum, 243 (%10.7) kişi katılıyorum, 746 (%32.8) kişi katılmıyorum, 929 (%40.7) kişi kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Çalışmaya katılanların %73.5'i, sigara

içenlerin %47.2'si ve sigara içmeyenlerin de %81.0'ı bireysel hakların kısıtlandığı görüşüne katılmamaktadır (p< 0.001). Araştırmaya katılan kişilerin "yeni tütün yasası bazı kişilerin yakınmaları olsa da genel olarak kabul gördü" görüşüne 1886 (%83.1) kişi katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Bu sonuçlar, yasanın genel anlamda kabul gördüğünü göstermektedir.

Yasaya Olan Desteğin Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılanların 1432 (%63.1)'si yeni tütün yasasını kesinlikle destekliyorum, 557 (%24.5)'si des-

Şekil 3. Yasaya olan desteğin değerlendirilmesi.

tekliliyorum yanıtını vermiştir. Yasayı idari personelin 196 (%93.4)'sı, akademik personelin 337 (%93.1)'si ve öğrencilerin 1456 (%85.7)'sı desteklemektedir. Genel destek oranı %87.6 olarak bulunmuştur (Şekil 3).

TARTIŞMA

5727 sayılı yeni tütün yasası, 1996 yılında yürürlüğe giren 4207 sayılı "Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun"un geliştirilmiş şekli olup, yeni yasa ile yasak daha kapsamlı hale getirilmiştir (3,6). Yeni tütün yasasının amacına ulaşmasında en önemli etken hiç kuşkusuz toplum tarafından destek görme oranıdır. Yasanın tam anlamıyla bilinerek desteklenmesi de başarıyı etkileyecektir. Araştırmamızda yasayı en az öğrenciler desteklemekte olmasına rağmen, genel destek oranı %87.6 gibi yüksek bir değerde bulunmuştur. Çalışmamız eğitim düzeyi yüksek, yaş ortalaması düşük ve nispeten daha fazla sigara içilen yaş grubunda yapılmıştır (7). Dolayısıyla, yasanın hem yaş ortalaması düşük hem de eğitim düzeyi yüksek bir gruptan yüksek oranda destek alması yasanın toplumda kabul görmesi açısından önemlidir. Sigara içenlerde yasaya destek oranı %61.3'tür. Sigara içenlerin nispeten yüksek oranda yeni tütün yasasını desteklemeleri aslında sigaraya karşı bir tutum olarak değerlendirilebilir. Amerika Birleşik Devletleri'nin sigara yasağı uygulanan eyaletlerinde 1993-2003 yılları arasında sigara içme prevalansının ortalama %9 azaldığı, yine Norveç'te 2003 yılında sigara içme prevalansı %27.3 iken 2006 yılında yasadın sonra %24.5'e düştüğü görülmektedir (8,9). Bu nedenle sigara bırakma ile ilgili çalışmaların yaygınlaştırılması, daha çok sigara bırakma polikliniklerinin açılması gerekmektedir. Nargile içenlerin yeni tütün yasasına desteği sigara

içenlere oranla daha düşüktür (%54.3). Bu durum, nargile içenlerin daha çok yasa karşıtı tutum içinde olduğunu göstermektedir. Toplumun nargile ile ilgili bilinçlenmesi hem erken yaşta tütün bağımlılığının önlenmesi hem de yasanın kabullenilmesi açısından oldukça önemlidir.

Akademik personel ve öğrencilerin sigara içme sıklığı daha önce ülkemizde yapılmış araştırmalara oranla daha düşük bulunmuştur. TÜİK 2008 raporuna göre Türkiye'de 15 yaş ve üzerindeki bireylerin %31.3'ü, her gün veya ara sıra tütün veya tütün mamulü kullanmaktadır. Bu oran, kadınlarda %15.2 iken, erkeklerde %47.9 olarak bulunmuştur (10). Üniversite öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada, sigara içme sıklığı %30.6 olarak bulunmuştur (11). Fakat Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yapılan bir çalışmada düzenli sigara içme sıklığı %17.3 bulunmuştur ki, bu değer bizim çalışmamızdaki öğrenciler için bulunan değere nispeten yakındır (12). Çalışmaya katılan öğrencilerin barınma durumu ve sigara içme durumu değerlendirildiğinde, evde tek kalan öğrencilerin sigara içme sıklığı (%46.7), diğer barınma durumlarına göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Bir başka çalışmada arkadaşları ile aynı evde kalma, sigara içme riskini 1.67 kat artırmaktadır (12). Diğer bir çalışmada barınma durumu ile sigara içme sıklığı kıyaslanmış, evde yalnız kalan öğrencilerde (%23.7) bu oran en yüksek bulunmuştur (13). Dolayısıyla öğrencilerin evde tek başına barınma durumu sigara içme için risk faktörüdür.

Nargile özellikle gençler için sosyalleşme aracı, hatta moda gibi gösterilerek genç yaşta tütün kullanımına özendirilmektedir ki, genç yaşta tütün kullananların bağımlı olma oranları daha yüksektir. Özellikle üniversite kampüsleri civarında yaygınlaşan "nargile kafe"ler, üniversite öğrencileri için, tütün ürünü kullanımına özendirici bir rol oynamaktadır (14). Günümüzde dünya genelinde her gün 100 milyon insanın nargile kullanılarak tütün tükettiği tahmin edilmektedir (15). Ayrıca, her gün dünyada 80-100 bin gencin tütün bağımlısı olduğu bildirilmektedir (16). Bizim çalışmamızda öğrenciler arasında nargile kullanma sıklığının diğer gruplara oranla daha yüksek bulunması bu düşüncemizi desteklemektedir.

Çalışmamızda "nargile sigara kadar bağımlılık yapar mı?" sorusuna 951 (%41.9) kişi bilmiyorum yanıtını vermiştir. Öğrenci grubunda diğer gruplara oranla en yüksek bilmiyorum yanıtı alınmıştır ($p < 0.001$). Bu durum nargilenin bağımlılık yapıcı etkisinin yeterince bilinmediğini göstermektedir. Bir başka çalışmada nargile içenlerin %53.5'i nargilenin bağımlılık yapma-

dığını düşünmektedir (17). Nargilenin tütün bağımlılığı konusunda bir basamak teşkil etmesi ve gençleri daha çok hedef alması nedeniyle bu konuda daha etkili eğitici politikalar geliştirilmeli ve üniversite öğrencilerine yönelik daha etkili eğitim programları yapılmalıdır (18).

Günlük haberleri en az öğrenciler (%74.1) takip etmektedir. Araştırmaya katılan gruplar arasında yasa bilgi puanı, en yüksek akademik personelin, en düşük ise öğrencilerindir ($p < 0.001$). Öğrencilerin günlük haberleri daha az takip etmesi en düşük düzeyde yasa bilgi puanına (yasa bilgi puanı: 13.2 ± 2.5) sahip olmasında etkili olmuştur. Yasanın etkinliği açısından özellikle üniversite öğrencilerine yönelik kampanyaların yapılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yasa hakkındaki bilgi en fazla medyadan (televizyon, gazete, internet) öğrenilmiştir (%83.1). Bu durum göstermektedir ki, özellikle sağlık eğitimi konusunda etkili olabilecek kurumlar üzerine düşeni yapamamışlardır. Gerek eğitim veren kurumların, gerekse sağlık hizmeti ve halk sağlığı eğitimi veren kurumların tütün mamüllerinin zararları ve yeni tütün yasası hakkında daha etkili programlar oluşturmaları gerekmektedir. Çalışmamızda da görüldüğü gibi medyanın toplum üzerinde etkisi oldukça fazladır. Medyanın, yeni tütün yasasıyla ilgili, gerek bilgilendirme aşamasında, gerekse uygulama aşamasında olumlu katkılarının sağlanması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan kişilere yasa ile tütün ürününü kullanımının kısıtlandığı alanlar sorulduğunda doğru biline oranları en yüksek olan yerler daha çok kamu hizmeti verilen binalardır. En sık yanlış bilinen yerler ise, hastane bahçesi, özel dersane bahçesi, okul bahçesi ve özel otomobil olmuştur. Sigara ile ilgili tutumlarının oluşumunda çevrenin ve özellikle de çocukların örnek alabilecekleri kişilerin (anne, baba, öğretmen gibi) sigara ile ilgili davranış biçimleri oldukça önemlidir (19). Sigara kullanımını önlemek amacıyla eğitici çalışmalar, sigaraya başlamak için büyük risk altında olan, ilköğretim çağındaki çocuklara ve bunların örnek alabileceği kişilere yapılmalıdır (20). Ülkemizde yapılan bir çalışmada ilköğretim ve liselerde görevli öğretmenlerin %26.5'inin, başka bir çalışmada ise %48.0'inin öğrencilerin yanında sigara içtikleri gözlenmiştir (21,22). Okul, özel dersane binaları ve bahçelerinde sigara içilmesi, erken yaşta tütün kullanımı alışkanlığı kazanma konusunda dikkate alınması gereken önemli bir durumdur. Bu tür yerlerde yasanın iyi bilinmesi ve uygulanması yasanın amacına uygun olarak tütün kullanımı sıklığının azaltılmasını sağlayacaktır.

Ülkemizde yeni tütün yasasının hedeflerinden biri de kişileri pasif sigara dumanının zararlı etkilerinden korumaktır. Sigara içmeyenlerde çevresel tütün dumanına maruziyet erken ölüm nedenidir (23). Çalışmamıza katılan kişilerin %94.9'u, pasif sigara dumanının insan sağlığına zararlı olduğunu bilmektedir. Sigara içenlerin %85.7'si de yine aynı görüştedir ($p < 0.001$). Kişilerin bu durumun farkında olması yasanın amacına ulaşmasında önemli bir faktör olacaktır.

Araştırmamızda, yasanın uygulanması hakkında kişilerin fikirleri de sorulmuştur. Araştırmaya katılanlar, oldukça yüksek oranlarda, şehir içi toplu taşıma araçlarında, yolcu otobüslerinde, taksilerde, sağlık kurumu binalarında ve okullarda tütün mamüllerinin kullanımının tamamen yasaklanması görüşündedir.

Çalışmaya katılan kişiler yasa sonrası ortak kullanım alanları olan lokanta, pastane-kafeterya, kahvehane ve birahane gibi yerlere gitmekten daha fazla keyif almaktadır. Sadece %7.0 oranında daha az keyif alıyorum yanıtı verilmiştir. Bizim çalışmamızda olduğu gibi Sağlık Bakanlığı ve DSÖ iş birliğiyle 2008 yılı kasım- aralık aylarında ülkemizde yapılan başka bir çalışmada da kişilerin %75.8'i sigara içilmeden alışveriş merkezlerine gitmek daha keyifli olur, %74.5'i ise sigara dumanı olmadan lokantaya gitmek daha keyifli olur yanıtını vermişlerdir (7). Bu durum, yasanın toplumca olumlu karşılandığını ve uygulamaların bu yönde devam etmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmamızda kişilerin büyük çoğunluğu (%73.5) ve sigara içenlerin %47.2'si kapalı mekanlarda sigara içmeyi bireysel hak olarak görmemektedir ($p < 0.001$). Yine araştırmaya katılanlar %83.1 oranında yeni tütün yasasının genel olarak kabul gördüğünü düşünmektedir. Yeni tütün yasası toplumun büyük bir kesimi tarafından kabul görmüştür ve uygulamalar bu duruma göre düzenlenmelidir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Bildirilmemiştir.

KAYNAKLAR

1. WHO Report On The Global Tobacco Epidemic, 2008, www.who.int/tobacco/mpower
2. WHO Report On The Global Tobacco Epidemic, 2009 www.who.int/tobacco/mpower/2009
3. 07.11.1996 and 4207 number law on the prevention of losses of tobacco products. Official Gazette: 26th November 1996-22829.
4. Erdinc M, Gulmez I. Tobacco control and smoking cessation treatment. Publishing of Turkish Thoracic Society 2009, www.toraks.org.tr

5. Framework convention on tobacco control. Turkish Ministry of Health publication no: 731, February 2008, Ankara
6. 03.01.2008 and 5727 number law on amendments to the law on the prevention of losses of tobacco products. Official Gazette: 19th January 2008-26761
7. Global adult smoking survey report. Turkish Ministry of Health. 2008, www.havanikoru.org.tr
8. Gorini G, Costantina AS, Pacia E. Smoking prevalence in Italy after the smoking ban: towards a comprehensive evaluation of tobacco control programs in Europe. *Prev Med* 2007; 45: 123-4.
9. Levy DT. The role of public policies in reducing smoking prevalence: results from the simsmoke tobacco policy simulation model, ending the tobacco problem: A Blueprint for the Nation. Institute of Medicine. Washington DC 2007.
10. The global adult tobacco survey, 2008. TÜİK bulletin no: 73-2009 www.tuik.gov.tr
11. Akcay S, Gorek DA, Budakoglu I, et al. University students with the information about the levels of smoking behavior and smoking. *Turk J Med Sci* 2009; 29: 611-17.
12. Tanrikulu AC, Carman KB, Palanci Y, et al. The prevalence of cigarette smoking among university students in Kars and risk factors. *Turkish Thoracic Journal* 2009; 3: 101-6.
13. Vatan I, Ocakoglu H, Irgil E. Determining smoking prevalence among Uludag University faculty of medicine. *TAF Prev Med Bull* 2009; 8: 43-8.
14. Shihadeh A. Investigation of mainstream smoke aerosol of the narghile water-pipe. *Food Chem Toxicol* 2003; 41: 143-52.
15. Wolfram RM, Chehne F, Oguogho A, et al. Narghile (waterpipe) smoking influences platelet function and (iso-) eicosanoids. *Life Science* 2003; 74: 47-53.
16. World Bank. Curbing the Epidemic: Governments and the Economics of Tobacco Control. Washington, 1999 World Bank.
17. Subasi N, Bilir N, Ilhan E, et al. Knowledge, attitude and behaviors of Narghile smokers on Narghile smoking. *Turkish Thoracic Journal* 2005; 2: 137-43.
18. Nargile hazard description. Educational brochures of Turkish Ministry of Health, 2009. www.havanikoru.org.tr
19. Keskinoglu P, Karakus N, Bicakciefe M, et al. Smoking prevalence among high school students in İzmir and influences of social learning on smoking behaviour. *Turkish Thoracic Journal* 2006; 3: 190-95.
20. Hamzacebi H, Unsal M, Dabak S, et al. Prevalence of smoking and affecting factors in primary school students in Tekkekoy, Samsun. *Turkish Thoracic Journal* 2008; 9: 34-9.
21. Fidan F, Sezer M, Demirel R, et al. Smoking status of teachers and their attitudes about smoking restriction. *Turkish Thoracic Journal* 2006; 3: 196-99.
22. Demirel Y, Toktamis A, Nur N, Sezer E. Smoking among the primary school teachers. *Turk J Med Sci* 2004; 24: 492-95.
23. McNabola A, Gill L. The control of environmental tobacco smoke: a policy review. *Int J Environ Res Public Health* 2009; 6: 741-58.